

20

SALVTEM
A VIRGINE
DEIPARA
ELISABETHAE
DICTAM

Commentantur

Latine, ac Graecè, oratorie, atque poetice

OCTAVIVS CVSANVS MEDIOLANEN.
ONVPHRIVS BEVILACQVA FERRARIEN.
CAROLVS SPINOLA GENVEN.

Sem. Rom. Conuict.

ROMAE,

Ex Typographia Francisci Corbelletti.
MDCXXXII.

SVPERIORVM PERMISSV.

*Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Magistro Sacri Palatii
Apostolici.*

A. Torniellus Vicesg.

Imprimatur.

Fr. Antoninus Cellius Magist. & Soc. Reuerendiss. P. Fr. Nicolai
Riccardij Sac. & Apost. Palatii Magistri, Ord. Præd.

ELISABETHAM VIRGO MATER.

SALVERE IVBET.

FORMVLA EST LATINORVM.

Oratio habita

AB OCTAVIO CVSANO MEDIOL.

SALVTEM à Virgine dictam Elisabethæ fuisse in confesso est: sed qua conceptione vocum, quæque bonorum appréciatione suam hospitam Virgo Sospita consalutauerit, cum literæ sacræ non exprimant, reuocabitur in incertum. neque enim salutantibus vna ratio. Hospites suos Latini saluere, Græci gaudere, Hebræi pacem habere iuebant. Et dubium quidem esse non potest, quin re ipsa salutem, gaudium, pacem cognatæ suæ magna Mater attulerit, supra quam aut Romæ seruos olim Salutis ara seruauerit, aut Dioscuri lætificauerint Græcos nautas, aut Salomon Israeliticis bellis perturbata tempora tranquillauerit. Verum ut ut sodalium nostrorum alij gaudere cum Græcis, alij pacem habere cum Hebræis velint, mihi certe Latine cum Romanis agenti salutem plurimam à Virgine Matronæ optimæ impertitam commentari lubet.

Etenim si Pelopidas humano principatu non maior cum exiret primum Athenis, oratus à coniuge, ut suæ quam maximè salutis consulere, respondisse fertur; alijs dandum illud consilium, Principi curandam salutem ciuium esse, non suam: profecto cum ex conceptu

A 2 Dei

Dei principatum Mundi consequuta nunc primum è Patria proficiscatur hæc Virgo : crediderim expeditionem omnem conficere, vè Ciues, immo & mancipia seruet, propitium altare salutis.

Et salus quidem in Vrbe Roma præter ædes Fabio Pictore descriptas, aliasque ferias, sicut Indigetes, selectique Dij, diem etiam augurio Salutis agendo festum habuit multiplici cautione deuinctum. Vnus enim ille dies augurandæ saluti censbatur idoneus, qui vacuus ab omni turba esset, purus omnis discriminis, quo scilicet neque foris bellatum vnquam fuisset à militibus, neque domi turbatum à Quiritibus, quo neque hostes aciem in prælium contulissent, neque iter nostri ad bellum : alienum, atque præposterum. raris auguribus ita salutem à Deo velle flagitare, sicuti se res haberent grauissimis in temporibus, ac ruinis. Sed mira profecto res, si rebus deploratis non implorabant salutem, & salui de salute inuocanda cogitabant, cum enim salus in discrimen venerit, tunc è Cœlo imploranda est maximè, neque ad aram persugij confugimus, nisi cum subterfugere pericula cupimus: ægris etiam adhibemus medicinam, & cum versamur in lubrico;prehensamus. Longe igitur, multumque præstat dies hic noster augurandæ simul, simul dandæ saluti festus. Virgo Mater templum est Seruatori Deo dicatum. nupero Sacrorum Principe Gabriele. Hæc in Vteri sacrario salutem gerens, antequam impleretur, accurrit, dumque Genitricem saluere iubet, nondum geuitum seruat infantem, neque temporum quietem expectat augurandæ fortunæ, sed exhibendæ futuræ felicitati præstat tranquillitatem, & gratiam Veris æterni.

Scio in arcanis effatis magni Pythagoræ fuisse, vt hirundines promulgando verno tempori aduentantes, oclulis fenestris excluderentur; volucres eò molestæ, atque odiosæ, quod nostris ædibus satis familiariter vsæ, sibi nidum, sibi foetum, sibi cantum fundant, nobis omnino steriles, scædæ, strepentes. quo magis domum frequentant, eo minus, minusque domesticæ, simul ac primum rempererunt suam hospite in salutato diffugiunt : insaufissima omni. no aues non apud profanos augures solum, sed in sacra etiam disciplina: cum Sanctissimi Tobix oculos sordenti iniuria violarint. Propterea forrasse nuptiali in carmine Salomonis auspicandæ veris amoenitati non hirundinum strepitus inducitur, sed vox Turturis audiri dicitur, & Columba potissimum in Petræ foraminibus, in Ca-
uerna

nera materiarum celebratur, hæc enim miris ingenio; candida moribus, valetudine integra, nisi quod ab amore saucia ita nostrarum domorum consalutat limina, ut conclauia etiam intima foetu numero repleat, salubritatem aëri, fructum domui subministrans, felicissimi quoque ominis, ex quo ad Noëmi celebre nauigium (relictas illas in generis humani naufragio tabulas) reuersa, portum fluitanti mundo constitutum indicans ad fenestram, oliuæ ramo præuiridi, legata pacis salutem publicam nunciauit.

Sicut igitur Pythagoras eo hirundinum documento significauit cauendum nobis esse prauum illud amicorum genus, qui domum dies, noctesque ventitant, ut nostra omnia sibi trahant, refundentes nihil, sui iuris retinentissimi, nostri vero auidi, & rapaces: ita Salomon columbæ nomine mentem expressit amantem sine furo, atque fallacia non tam è re sua facientem, quam nostra.

Enimuerò nihil prorsus abest, quin Columba hæc Diua nostra sit hodierna die; quippe nitida moribus, & oliuo tranquillior ab ingenio, ceterum etiam incolumis præterquam quod tacta de Cœlo est Amoris fulgure, non tam limine Ianuæ, quam cordis penetralibus excipitur ab Elisabeth, cui etiam saluam generis humani rem non auguratur ad fenestram modo, sed cauernam maceriarum, latibulum inquam, Ioannis infantuli, in Adam ruinam dirutum volatu gratiæ subingressa, ægotantem in origine paruulum, & patrimonij cœlestis exheredem, indicto Gratiae Vere, sanitati, redditibusque pristinis de suo restituit.

Venit hic in mentem regale facinus Arcesilai Principis inuisentis olim morbo implicitum Apellem Chium, virum fortuna longe illi dissimilem, sed in virtutis ratione valde coniunctum; cum enim domum eius regio satellitio oppleuisset, & honorario fortunæ suæ strepitu circumsteterisset ægotum; animaduertit Apellem in omni suppellectile etiam, atque etiam restrictum non minus cum egestate configere, quam cum valetudine, & suspicatus inopiam ex pudore etiam auctam continere morbi causas non leues, statuit vni malo mederi, curaturus & alterum. Lectulum igitur attrectans Arcesilaus, nimis duriter, inquit, cubas amice, & simul pecuniam mole paruam, sed pretio multam inuolutam linteolo sub puluinum Apellis infert ex occulto, tum ægro bene sperare iusso discedit. non multo post cum ineunte nocte lectum ancilla componeret in quietem,

offendit pecuniam, quam acceptam intuens, & enumerans Apelles, breui admodum cogitatione verum collineans, agnôsko, inquit, noui Medici operam, sic saluere, sic valere iubet Amicos Arcefilaus. Quod si vno in Arcefilao expertus Apelles fuit non Aesculapium inuisentem solum, sed Iouem auro etiam sanctius depluentem, quis neget renocatum illum mox ad sanitatem corporis tam bene sanata ægritudine fortunatum.

Verum ne saluus ipse sim, neque ille sanus, qui negauerit salutem Ioanni angustijs mortalitatis laboranti datam ex aduentu Virginis tam munifico: iacebat ille vitiata ab radice, mente languidus, & bonorum animi egentissimus etiam iacebat. adest igitur Matrona Mundi stipata comitatu immortalium Epheborum, & languentis egestatem intuita, Elisabethæ gremiū, ipsam latentis ægrotuli sedem non tam effulis brachijs, quam offusis virtutibus attrectat, neque summulam pecuniæ deficientis in sumptibus, sed opum thesaurum, quæ amplificantur cum expenduntur, non in puluinem, sed in sinum, imo in animum conferens, affluentibus bonorum coelestium copijs ditatum paruulum saluere iubet.

Dicet hic aliquis: Romanus est mos iubere saluere: Virgo Palæstina Patriæ ritibus stare debuit nunquam exlex.

Salutem igitur plurimam attulit; si non dixit. Dixi.

ELISABETHAE
VIRGO MATER GAUDERE,
ET BENE REM GERERE.

NOTA EST GRÆCÆ CORVM

Oratio Græcè habita

AB ONVPHRIO BEVILACQVA FERRARIEN.

ET LATINE SIC REDDITA.

VI gaudium ab hospite Diua cognatae familiae
fuisse nunciatum ignorat; nam ille ignarus est, &
expers gaudiorum omnium. Ego sane gaudere
& bene rem gerere iussam à magna matre ma-
tronam Elisabetham, atque eius infantem,
asserò, Græci ritus æmulatione brevissima.
Qui pro Latinis, aut Iudæis contra sentiunt,
opinatores sunt: captant inter umbras ac ne-

bulas virgulta quædam, & vimina rationum, quibus sulciant, &
reuinciant extrorsus sententias voluntate ne dicam, an intelligentia
susceptas: nobis vnum pro cunctis argumentum militat intestinum,
desumptum ex ipsis visceribus: in utero, inquam, exultasse dicitur
infans. potuit ne exultare non gaudens? potuit, inquires, sed non re
aliqua bene gesta, quod erat votum alterum in salutatione Græ-
corum.

Redeat hic in memoriam Romanus Imperator ille, delitiæ terra-
rum, vocatus eius quoque nomine comitatis, quoddam accedentes
ad salutationem, atque colloquium, siue rem bene gessissent, siue
etiam male, gaudio tamen aliquo lætos à se dimittebat omnes, di-
cere solitus neminem recedere debere tristem ab affatu Principis.
At hic Imperator Cœlitum, paludamento carnis, opere Virginali
nuper incinctus non accedentes excipit, sed accedit ultro, Matre
interprete, ad congressum, & colloquium cum Ioanne populo, à quo
rem bene gestam non postulat, cum facultatem datū venerit ut gerat.

Quod si summa Populi Romani hilaritate excipiebatur olim vultus aduentantis Pompeij celebratus tot laudibus ac ferme prouerbijis, quod verborum officia, rerumque beneficia summa cum alacritate daret, postulare autem nihil, aut non nisi coactus; atque subtristis; mirum non est tam effusè gestire Ioannem ab ore Summi Principis aduentantis, quem in officioso salutationis labore conferentem munera plurima, & nulla antegressa promerita requirentem agnoscebat, & exultatione illa mirabili proclamabat Deum.

Themistoclem accepimus cum propter excellentiam virtutis suspensus iam esset & importunus potentibus; electum Athenis ad Regem quemdam barbarum confugisse, qui barbariem omnem exultus, cum optatam Atheniensem famæ rerum gestarum parem, aspectu, sermone, officiisque videret, excepit illum apparatu & munificentia planè basilica: mox intempesta nocte secum reputans, qualem, ac quantum recepisset virum, obstupescens exultasse gaudio fertur, identidem repetens. Themistoclem habeo Atheniensem, habeo Themistoclem. Quid ergo exultationis inesse Ioanni dicemus, ad quem adiit amoris vi depulsus è Cœlo, in modum, ut ita dicam, exulis Deus? barbariam profectò domesticam, quæ illum insuscauerat ex Adamo stirpitus, deponit, maternoque occursum, amplexu, osculo recipiens, agnouit hospitem, atque adeo medijs in tenebris, ipsa matris aluo contentus, secum felicitatem suam meditatus, exultare coepit, quasi clamaret. Cœlestem habeo seruatorum capitis, habeo in terris Deum.

Quibus gaudij motibus cum esferretur ardentius; nonne etiam rem præclare gerebat suam? non est sine honestissima negotij gestione gestire sic in rem, & in tempore. Iussit igitur Christus & gaudere & bene rem gerere Ioannem. Sed quicquid tandem Christus præstiterit, certe in hanc sententiam fortasse locutus non est, hisce Ioannem vocabulis non appellauit per Virginem Deus,

imo vero compellauit maximè, si Platoni peritissimo rationis & orationis credimus, qui sapienter admo-

dum asserbat in Cratylo. Eam Dei singularem

locutionem esse, quæ res ipsas efficit in

eloquio, factis exarata, non literis,

operibus magis enunciata,

quàm dictis. Dixi.

ELISABETHAM VIRGO MATER

PACEM HABERE IVBET.
TESSERA EST HEBRAEORVM.

Carmen Eroparthenicum.

HABITVM A CAROLO SPINOLA GENVENSI.

*R M A. sonant, sed pacis. Amor per corda
togatus*

*Imperat, & veteres pharetras commutat, &
arcus*

Scilicet Augusta Matris regalia tendit.

*Bracchia in amplexum Elisabeth, sic arcuat Irim,
Qua nymbos oculorum abigat, sternasque
tremantes*

Votorum fluctus, & spes in lictore sistat.

Virgine vestali tractat clementior ignes,

Et praefert, animi tantum argumenta sereni.

Mox iacula in calamos vertit: mandare tabellis

Nescio quid properat, falor? me ne indice signat?

Forte cupit nostra ut grauiora negotia mentis

Describam. Nimias (mibi crede) Amor inclyte, utrinque

Explebis ceras, nostri si scribere tentem

Cordis ephemeridas; curarum millia noctu,

Atque diu Herculeis exantia laboribus, ex quo

A 5 Virgi.

*Virginis in gremio suspiria prima locavi.
 Sed tamen accurro. Nam se pia fœdera pacis
 Ostendit, legeſque nouas in amore daturum.
 Inter non natos gemina sub Matre puſillos
 Pacem verſas Amor. Nempe ab radicibus imis
 Quo citius ſtirpem egis, Amor, robuſtius exis;
 Altiſ inuebitur tenero ſub peſtore Numen.
 Verum ego quid cerno? quiddam ſubriſte minatur
 Auerſis oculis, ſteteri ſub nocte maligna
 Gnatulus Eliſabe, multa quem pace ſerenat
 Virgo gerens vlnis trabeatam carne ſalutem;
 Fœdera ſed pacis cum conditionibus æquis
 Noſtrum erit (ut video) in tabulaſ retuliſſe; magiſter
 Iuris Amor diſtat iam carminis; conſtridimus.*

- „ Pax, & Amicitia æternum his Infantibus eſto:
 „ Paſſa ſed hac pacis: prima cum ab ſtirpe Ioannes
 Veneris in ſolem, decedat mœnibus Urbis,
 Et ſyluas, & cæca petat ſpelæa ſerarum.
 Virginis hinc pupus pariter cum luminis auras
 Hauſeris, Aegypti per ſquallida luſtra, latebras
 Tentet & humectas riuo ſeptem plice arenas
 „ Sic leges effatur Amor, crudelia paſſa.
 Scribo ne? Non faciam; Quid enim hac aſſreta puellis
 Cum teneris? deſet hos geminos ſine liſe columbos
 Lauſa domus. Verum ſtudia in venatica forſan
 Conſatale aſtrum pueros perducit amantes.
 Ibiſtur in ſyluas: credo, venabula ſecum
 Compoſtauit Amor, ſocij date tela, ſequamur;
 Sed mihi iam mentis fibras indagine Amoris
 Venabundus uterque puer circumdedit omnes,
 Matrôna rapit hinc puer, & rapit inde puella
 Pupuſ, ad illecebram duplici magnete vocamur.
 Incaſum pugno tot caſſes ludere. Sed ſi
 Cor mihi deſertum planè virtutibus aruum eſt
 Eſ capreas, ceruoſque, lupoſ, aproſque, leaſque
 Mille ſeras nutrit. Precor ò ſaculator uterque
 Pelle metus, luxuſquerape, & conſerne ſuroreſ.

Tam fortunata sub cuspide prada vidnam sim .
 Sed pradam , & sylvas alias indicis Amor
 Altera conditio . Distantem audite . Profatur
 1) Pax , & Amicitia aeternum his Infantibus esto .
 2) Pacta sed hec pacis : Puer hic crescentibus annis
 Squallidus , impassus , sitiens ad fluminis oras
 Horreat in setis , & mollis velleris agnum
 Indigitet . Tonet algoso Iordanis ab antro
 Non minus excutiens animos , quam concava saxa
 Emissi cælo Verbi resonabilis Echo .
 Mox diram illuviem vitiorum expurget ad undas
 Eloquio pungens animas : sic fluminis alveo
 Corpora dum terget , penetrat mentis inundet
 Gurgite virtutum Baptista lustris in aenum ,
 Et mundi rumore Deus , nisi perneget ipse .
 At consanguineo de stemmate regius alter
 Indole virginea plenus puer , ac Deus ingens
 Olli posthabitus , fama protritius iniqua
 Isacidum procerum , seu noxæ conscius inter
 Impuras acies Iordanis rore sacrandas
 Baptista acclinet frontem : Mortalibus usque
 Collustrandus aquis , fons hic lustralis Olympi .
 3) Sic leges effatur Amor , prapostera pacta
 Scribo ne ? Non faciam : Dementia cæpit Amorem ,
 Tergere dum tentat Numen , contaminas undas
 Si potuit toties superos illudere ciues ,
 Principis hic superum non collabefactet bonorem .
 Vlnis virgineis clauso undique margine , veris
 Fons erumpit aquis , maculas extergere Luna ,
 Stellarumque potens , caput immortale fluentis
 Nectaris , & largo flagrans in melle salutis
 Hic vnus Baptista mibi est , hac me abluit unda .
 Hunc ego me in fluuium , vel ab æthere precipitarem
 Huc spes cum votis , suspiria , gaudia luctus
 Quanta mibi cordi superest , qualisque supellex ,
 Flumine mersabo hoc , sopesque , & naufragus idem ,
 Verum Amor & scopulis , & Ponti sauior undis

*Mortem antestatur Iudex iratus; & aëlor.
 Ambos in pueros borrendo carmine pacis
 Extremas leges dictis ita ponit acerbis.*

11 *Pax, & Amicitia aeternum bis Infantibus effo.*

12 *Pacta sed hac pacis: Bello moriatur uterque;*

*Hæc ait, & mortis correptum basile cruenta
 Ventilat in geminos, rursusque his vocibus infit.
 Hic puer egressus quondam Iordanide sylva,
 Natus & in Rēgum penetralibus antra Cyclopum
 Vindice propugnet lingua Virtutis honores
 Multa fremens ignominiam; fratrisque bimeæ
 Pollutos, hossemque mihi transfigat Amorem.*

*Tum per natales epulas sub cypride saltu,
 Ense Dioneo fortis cadat Hostia Vers,
 Sit caput hoc sacrum pedibus data præda profanis,
 Et digno cratere Ducem Lestrigona pascat:
 Tu verò humana clypeatus tegmine forma
 Tanarei generis puer expugnator ab aluo;
 Cum primum attigeris fastigia lata iuuenta
 Per medias laudes palmis victricibus ætus:
 Transversa incurres mors; te, moritura, cadente
 Hic demum experius, qui sint in Amore dolores,
 Membra dabis tumulo rimis laxata cruentis,
 Ad sanum ut coeat vulnus capitale Ioannis:
 Scilicet hoc agimus: per mutua funera uterque
 Exploretur amans, hoc rerum pondere, cordis
 Pensatur pretium, mors est libra unica Amoris.*

13 *Sis leges effatur Amor seralia pacta.*

*Scribo ne? Non faciam: tabulas depono. Nefastam
 Nam reor esse diem: funesta familia certè est.
 Iustitium dolor edicit: nil acta valebunt.*

*Quare pugillares alios, aliosque parato
 Scribas, ac testes: summa hic iniuria feruet,
 Scribere iura velim? procul hoc à fœdere pacis
 Cede pater patratu Amoris. Si lucifer Orbis
 Occidit, Elisabeth puer hic, simul occidis ortus
 Virgineo sol ipse mari: rescinde libellos;*

Solis ab occasu stipulari non licet ultra.

Ergo abeo : tibi habe iura hac seuissima . Verum

Esse quid hoc dicam ? mutato sanguine vultum

Dulce colorat Amor , mox aurea tela sonoris

Expediens pharetris , fulmen pacale Ioanni

Intulit , en casa percussis fœdera porca ,

Culpa , inquam , excessit , primi fœtura parentis.

Latius uterque dein mortem amplexatur utramque :

Nempe serenatus viuis afflatibus ora

Paruulus Elisabe , ridenti arridet amico

Stare loco impatiens , exultim festus in aluo .

Virginis eductam gremio pacem usque medullis

Combibit ; hinc fibris matrem concussas ab imis ,

Tam bene persensis primos in Amore tumultus .

DE VIRGINE DEIPARA

ELISABETHAM INVISENTE

Carmen

PASTORITIVM METRIS CONFVSANEIS.

Ad

HARMONIAM

Fauslulus cum Pastoribus, Montanus cum Venatoribus.

MELOS PRIMVM.

Fauf.

VID prosperas Montane ; gravi sub
sydere Titan

*Aestuat ; incassum rupem venasibus
urges*

*Agmine cum tanto : secretis callibus
errant*

*Sole procul , foueisque latent volucresque,
feraque*

Hic mecum potius , paucis volo te , abde per umbras.

Mont.

Tu mecum potius praeipitantibus

Curis curre precor , sic mihi , sic meis

Obiectum est propere grande negotium

Elisabeth , inquam , magna venatum mihi

Denunciauit maximum totis agris ,

Expectat illa regiam de Nazareth

Domi puellam , & hospitem excipere expetis

(Excipiet autem) regio

Mensa

*Mensa paratu; nostra si quicquam valet
Per prata, per sylvas manus.*

Faust. *Agnosco Diuam, agnosco: Super hac mihi tecum
Momenti est aliquid, res est non parua, maneto.
Nec timeas: prompti per commoda tempora tecum
Ibimus una omnes Pastorum turma potentum.*

Venat. *Quid facimus Montane? dies declinat: inertes
Castigabis bera: effugiet quin prada per umbras
Noctis; age in latebras, dum cuncta in sole patefunt.*

Mont. *Ergo (Sodales) ite, remotum
Ambite nemus*

Venat. *Ibimus: illic gravior umbra est*

Mont. *Vos apricos cingite colles*

Venat. *Ibimus: illuc iter haud longum est:*

Mont. *Vos vicinum fluuium totis
Superate vadis*

Venat. *Ibimus: illic mitior aestus*

Mont. *Ite frequentes, aptisque locis
Aptate canes, donec apertum*

Aere caua signum dederò, primordia pugnae quaerò

Faust. *Ite per excelsi potius iuga verticis; illò
Abdidit hinc se se pulcherrima prada, Virago
Cloride floridior, Pomona ditior ipsa.*

*Hac ubi pradata est nostro de pectore mentes
Continuo in montes sese auia transsulit altos*

Venat. *Huc (Sodales) conuolemus, conuolemus ocyus
Disgregatim virginales occupemus transitus,
Mitis una prada, sauis mille praestat belluis*

Faust. *Certè illa est adeo puella mitis:
Vs reddat cicures Dei furores
Sed Virgo vestras (credite) effugiet manus
Ceum nostros celerans oculos paulò ante profugit.
Vidi ego (& ò) dixi, cum iam procul ipsa volarat
Nunc latet in tenebris, latebris abstrusus ipse.*

Venat. *Formosam sequimur, longum latuisse nequibit:
Instar solis habens, ubicunque effulseris ore,
Sponte dies aderit: sic nulla latebra latebit.*

Faust.

Faust. Irruit in syluam. Venat. Syluam scrutabimur omnem

Faust. Flumine diffugiet. Venat. Vallabimus aggere flumen

Faust. Virgo delictis Deum fluentem

Vallauis melius sinu

Sed præcelsos petijs montes

Culmina transiliens.

Venat. Astra petemus

Celsiora montibus

Faust. Quid si cacas ruat in valles?

Venat. Eruemus tartara

Faust. Cælum potius tenet illa suum;

Solis est imbuta vultu, solis & cursu meat

Enatauit terra, & vndis, transuolauit sidera.

Venat. Si non Phæbi circumspiciamus

Cingimur aureis; at nos pennis

Incinxit Amor: si non pedibus

Nubila premimus; at iam cælum

Corde tenemus.

Ergo ab imo conuolemus, prada nil terra sapit,

Occupanda nunc est Luna, Sole cum plena est suo.

MELOS SECVNDVM.

17

Montanus , & Fauſtulus cum Paſtoribus .

Mont. **N** V N C age, ſi quid habes referes mihi, Fauſtule, curſim.
 Fauſt. Si potero, referam : nam vox cum ſenſibus haſit
 Paulò ante ad ſcopulum ; tenera , inquam , ad Virginis ora ,
 Virginis illius , cui tu venaticus omnem
 Pradam iſtam approperas : Vidi hac regione vagantem ,
 Et vagari cæpit una cor mihi volaticum .
 Namque , fatebor enim , primum Montane putaram
 Stultus ego ſimilem Nymphis alpeſtribus illam ;
 Sic platanum corylo , cum haccare cinnama nõram
 Conſerre, at reliquas tantum premit illa ſorores
 Quantum iunperos palma inter ſurgit agreſtes .
 Nec plena fratre Luna,
 Sed Sole naſciture
 Fata videbatur viclis Aurora tenebris ,
 Transuſum gremioſic vidi ſeruere numen,
 Et vidi , & perij ; mecum videre ſodales ,
 Nec tenuere modum diuino fulgure tacti ;
 Vulneribus gliſcit varijs Amor omnibus idem .

1. ex Paſt. Aſparagum ego legebam
 Senticeto in aſpero
 Vt robur ſtomacho daret ,
 Daret oculis nitorem :
 Virgo cum nitela Mundi
 Sole molliſto ſub vlnis
 Oculos mihi liniuit ,
 Et nitorem reddidit .
 Amor hau rodens medulla
 Robur omne ſuſtulit .

2. ex Paſt. Mille fraga ego legebam
 Purpuras dulciſſimas ,
 Quas parenti agra referrem ,
 Vt mouerent goſtulum .

Vir-

*Virgo cum pudoris ostro
 Picta vultum protulit,
 Aegroque mibi gustum illexit
 Auidum ambrosia:*

*Amor beu cordi reliquit
 Combibendum absinthium.*

3. ex Past. *At ego rosam legebam
 Vt corollam intexerem:*

*Virgo cum corolla solis
 Rosa, vel roseto amantior
 Centum afflauit odores.*

*Amor beu spinas trecentas
 Corde toto immiscuit.*

3. ex Past. *Ego cucumin satium
 Hoc in aestu legeram,
 Sitim vt laboriosam,
 Absque fonte tollerem:
 Virgo cum fons ille venis
 Erutus caelestibus*

*Cordis aestum iam leuabat:
 Amor beu cordi excitauit
 Fonte in isto incendium.*

Mont. *Non ego vestra inter tot vulnera sanus; ab ipso
 Saucior auditu: quid si miracula tanta
 Vsurpassem oculis? O vos impune beatos
 Faustule, nunc fausti fortunam nominis implēs.*

Faust. *Tum verò edidici, quid sit (Montane) venustas
 Quidue Amor, & Charites, & amana frontis honestas:
 Tum didici sub sole nouo secreta tueri
 Numinis, & cacas fatorum euoluere sortes.
 Hac me Amarillis habet: reliqua volitant velut umbra
 Naiades, effusa quamuis per colla capillis,
 Et Driades, quamuis cyrrata fronte comata.
 Vna satis nobis, superisque hac vna theatrum est.*

Mont. *Mortalem dum tū formam immortalibus aequas,
 Vana sonas, minisque fidem, dum crescis amore.*

Faust. *Quin maiora canam, sensusque experta per omnes.*

Magne-

*Magnetem gerit illa oculis operosa pudicis
Hinc animam, ac sensum magnetis more lacescit.
Imo oculis Diua illa poli duo sydera gestat,
Huc animi, ac sensus magnetis more feruntur.*

Fault. *Respicit hæc syluam? trahit ad spectacula ceruus.*

1. ex Past. *Respicit hæc fluuium? veniunt ad littora pisces.*

2. ex Past. *Venerat in pratum: liquerunt pascua tauri.*

3. ex Past. *Venerat in Vallem: montem liquere volueres.*

4. ex Past. *Nunc venit in montem, fugiunt & cætera montem. e e*

Fault. *Sed mira vis nitoris*

In utroque oculo Amoris:

*Nam corui, & merula, pennaque nigrante palumbæ
Quotquot secabant æthera*

Vnico aspectu petiæ transeuntis Virginis

Candidula extemplo facta Cælum omne replerunt.

Cygnæis actæ plumis, & cantibus omnes.

1. ex Past. *Horripilum mihi pectus erat, setisque nigellis*

Prorsus inumbratum; nunc Diua munere traxit

Argento, niuibusque parem in laure nitorem.

Mont. *Nescio quid Magicum tam mira potentia signat.*

Fault. *Nulla est, crede mihi, saga potentior,*

Carminè non lunam rapit hæc; detraxis olympo

Solem, dum se una demisit voce Tonanti.

1. ex Past. *Nulla est (crede mihi) Diua potentior.*

Vipera me stygio

Dente momorderat:

Vix dominam aspicio,

Rupta recesserat.

Tanta salus, & tantus Amor comitatur euntem.

2. ex Past. *Nulla est (crede mihi) Diua potentior:*

In me Tonantis ira

Telum trifidulum mouerat

Adest puella contra

Vultuque cælum amicat,

Iterque vertit fulminis.

Tanta salus, & tantus Amor comitatur euntem.

1. ex Past. *Nulla est (crede mihi) Diua potentior.*

Non

Non hæc profundis elicit manes rogis,
 Non hæc ab Orco tergemini canem:
 Sed Dite rupto Cerberus insolens
 Collo trifauci multa latrauerat,
 Stella vicissim contrepidauerant
 Tantis biabat terra tonitruis
 Cum Virgo hæc Erebo potens
 Ictu supercilij grauis

Compesq̃is latrantem,
 Secumque Plutonium trecentis
 Implicuit miserum catenis.
 Tanta salus, & tantus Amor comitatur euntem.

4. ex Past. Nulla est (crede mihi) Diua potentior
 Rerum immutas Dadala formas,
 Vertit in stellas animos amantum
 Donat æternis pia corda pennis,
 Aliger sensus mihi iam beatum
 Tranat Olympum.

Tanta salus, & tantus Amor comitatur euntem.
 Mont. Quid si ego non nota iam sentio Virginis artes?
 Non visu, non voce, trahit me Diua potenti,
 Sed cogitatu in unico
 Ex corde, atque oculis mihi
 Ducit fluuios, flamina ducit,
 Sic suspiro simul, & lacrymor
 Pectore, & oculis inconsultis.
 Cor mihi toto pectore fluxit,
 Cor mihi tota rupe vagatur
 Spe, votisque noua lambens vestigia Diue.
 Et iam canes latrantes,
 Et iam feras migrantes
 Audio, & inspicio
 Aere cauo iam signa dabo, primordia pugnae.
 Consurgamus (amici) Past. Consurreximus omnes.

MELOS TERTIVM.

Montanus cum Venatoribus, Faustulus cum Pastoribus.

Mont. **M**IRA res, audita nunquam, visa nuper est mihi.
Dia viatrix

Cui venabamur, quam venabamur amantes
Se subito ex oculis, & secum protinus omnem
Venationem sustulit miris modis.

Venat. Occidimus miseri, quia nil occidimus: imò
Bis miseri, quod tempore in vno
Pradam assequuti, & consequuti nil sumus.

Omnes. O spes inanes, ò labores irritos

1. Ven. Cervus erat multo ramosa frontis honore
Inclutus: hunc oculis certò sortitus acutis,
Infixi iaculis, & erat moriturus ab illis:
Obstitit at Virgo: nam saucius ipse volentem
Insequitur Dominam; qua dum vestigia ponit
Ecce tibi surgit calcato in tramite germen
Quo dislabentem sistis fera pasta cruorem,
Hinc iaculo extractu densis fugit auiæ sylvis.

1. Past. Dictamum memoras: secum herba mille salubres
Virginei satura pedis patuere per agros.
Nam nostro pariter transfixa ciconia tela
Lapsa est ad Domina pedes;
Ibi salubrem origanum
Nacta, breui sumpto gramine conualuit.

Faust. Hospita nempe salus terras erratica lustrat.
Si quis ergo auct salutem, pergat his vestigijs.

1. Ven. At mihi illius puella gratiam in contrariam.
Sus obliquo dente timendus,
Aclus canibus per lustra meis
Infremebat, multiformi sauciendus vulnere.
Cominus instabam. Cum visa est Virgo seueros
In pradam obuertisse oculos, tum bellua vecors
Cuncidis, & subitus aruit in cineres.

Faust.

Fauft. Nil Virgo apud se sordidum,
Nilque ferox patitur mitis Regina pudoris.

2. Paft. Verum ego Mustelam miro candore coruscantem
Dum sequor, illa
Sub Diua latuit tuta lacinias.

Fauft. Est niuei candoris amans, est mater bonoris,
Virgotutatur nitores, indolem castam fouet.

3. Ven. Tercentum lepores, mille cuniculi
Præda pusilla turba minuscula
Diffugere meas insidias palam
Offusi teneros Virginis ad pedes
Immotis canibus, vixque latrantibus.

Fauft. Qui crescit illi magnus in gremio Deus
Intaminatos non nisi paruulos
Accersit ad consortium, & cæli fidem.

Mont. At delusa fides, & spes Venatica nulla est.
Domum sic vacui merce redibimus,
Ludibrium villa, dedecus & nemorum.

1. Ven. Ceu de supina inertia
Penas Elisabeth mulier censoria sumes.

Mont. Affer opem quacunque potes virtute, vel assu
Faustule, fortunam corrige consilio.

Fauft. Vos Esau prædatoris de more cruentum
Venatum Domina multo sudore parastis,
Et frustra: Virgo prædam fastidit agrestem,
Non amat illa feras, odit & illa feros.
Mittis est: agno nutritur, cuius albo in vellere
Ira decumbit Tonantis dormiente fulmine.
Postulat illa (reor) conuiuia mitis Iacob,
Quibus paterna regna præuertis domus,
Vnde genus nostrum, cui fors data prima salutis.
Ergo agite: buc aliquis Pastorum protinus hados
Ducat recentes ab grege proximo
Qui de lauacro nitidus ascendit, grauis
Semper gemellis sætibus.
Afferat atque agnum, qui villo nobilis albo
Anniculus mactandus erat sine labe Tonanti

Mont.